

Etter TV-aksjonen 2014 – Hva skjer nå?

Av *Manfred Arlt*

Manfred Arlt er seniorrådgiver for vann, sanitær og hygiene i Kirkens Nødhjelp.

Artikkel basert på innlegg under Verdens vann-dag 2015, 24. mars 2015.

Introduksjon

Kirkens Nødhjelp gjennomførte TV-aksjonen NRK den 19. oktober 2014 med temaet “Vann Forandrer Alt”. Norske giveres generøsitet førte til et rekordhøyt innsamlingsresultat på over 250 millioner norske kroner. Under aksjonen lovt Kirkens Nødhjelp at “Sammen skal vi sikre varig tilgang til rent vann for over 1 million mennesker”.

Kirkens Nødhjelps integrerte vannarbeid

Kirkens Nødhjelps legger vekt på å levere tilgang til vann på en integrert måte sammen med tilgang til sanitær og hygiene. Vi målretter vår innsats mot å forbedre marginaliserte menneskers helse og levekår gjennom vårt arbeid. Derfor skal vi bruke innsamlede midler først og fremst på å skaffe rent drikkevann, men også på sanitær- og hygienetjenester. Prosjektene som finansieres med disse midlene har enten en sanitær- og hygienekomponent, eller et annet prosjekt som går parallelt med TV-aksjonens vannprosjekt med fokus på sanitær eller hygiene i samme geografiske område.

Kronologisk arbeid med vannprogrammet

Programarbeidet for TV-aksjonens vannprosjekt begynte ett år før aksjonsdagen den 19. oktober 2014. Vi gikk gjennom alle relevante landkonto-

ners vannprogrammer for å sikre at landkontorene og våre lokale partnere hadde nok kapasitet til oppskalering av vannprosjekter, som kommer i tillegg til pågående. Før TV-aksjonen bestemte Kirkens Nødhjelp å bruke midlene i åtte land. Når det viste seg at innsamlingsresultatet var spesielt bra bestemte vi oss for å bruke midlene i to land til i tillegg, totalt ti land. Flere av landene hvor vi planlegger å gjennomføre programmene har spesielle utfordringer med sikkerhet, tilgjengelighet og/eller institusjonelle utfordringer. Mange av de marginaliserte mennesker vi når med TV-aksjonens vannprosjekter, lever i rurale områder eller nær større byer. Tabell 1 nedenfor viser landene vi bruker TV-aksjonsmidlene i og antall mennesker vi planlegger å levere vann til i programperioden, som varierer mellom to og fem år i tidsrommet 2015 – 2019.

Fra oktober 2014 begynte Kirkens Nødhjelps landkontorer å planlegge vannprosjektene som resulterte i programdokumenter for hvert program. Denne fasen ble avsluttet med de siste programdokumentene sommeren 2015. I løpet av første halvdel av 2015 har flere av Kirkens Nødhjelps landkontorer begynt med implementeringen av programmene – for eksempel i Afghanistan, Pakistan, Sudan, Somalia og Tanzania.

Hvordan Kirkens Nødhjelp gjennomfører vannprogrammet

Vannprogrammene består stort sett av to hovedkomponenter: En teknisk del og en del som skal legge til rette for at vannsystemene vedlikeholdes

Land	Antall mennesker planlagt å levere vann til
Afghanistan	92 000
Pakistan	129 000
Sudan	509 000
Sør-Sudan	125 000
Etiopia	179 000
Somalia	140 000
Tanzania	50 000
Den demokratiske republikken Kongo	175 000
Angola	48 000
Haiti	65 000
Totalt	1 512 000

Tabell 1. Oversikt over landene og antall mennesker Kirkens Nødhjelp planlegger å levere vann til over en femårsperiode

og driftes over sin tekniske levetid. Vannforsyningen i rurale områder hvor vi arbeider er ofte småskalssystemer som når noen få titalls opp til noen få tusentalls mennesker per hvert system. Dette betyr at vi arbeider mest med gravde og borede brønner, beskyttelse av vannkilder, regnvannsoppsamling og av og til med inntak av overflatevann. I noen områder arbeider vi også med å øke mengden tilgjengelig overflatevann gjennom små dammer og andre tiltak, spesielt i områder som er utsatt for lengre tørkeperioder. Grunnvann blir transportert til overflaten med

håndpumper eller motoriserte dykkerpumper. Noen vannforsyningssystemer bruker tyngdekraft for å transportere det til forbrukerne, mens andre bruker motoriserte pumper. I praksis bruker vi ofte håndpumper, men stadig oftere bruker vi solarelektrisk drevne pumpesystemer istedenfor dieselgenerator og elektriske pumper. I Daikundi-provinsen i Afghanistan finansierer for eksempel TV-aksjonspengene 14 vannsystemer som bruker tyngdekraft for å levere vann rett hjem til omtrent 14 000 mennesker.

En liten jente ved navn Agnes Paulos ble selve symbolet på TV-aksjonen 2014 og Kirkens Nødhjelps arbeid for å skaffe rent vann. Hun bor i en landsby som heter Manguri i Tanzania. Manguri er en landsby med flere grender som ligger med litt avstand til hverandre med rundt 4000 innbyggere. Manguri hadde et vannsystem som ble bygget på 70-tallet, men har ikke virket på mange år. Situasjonen har ført til at befolkningen henter vann på et sted hvor også kveg drikker vann i en kløft i landskapet 2 timer unna. Nå har et vannprogram finansiert av TV-aksjonen begynt i Manguri. Kirkens Nødhjelp og partner har boret fire brønner med mellom

80 og 120 meters dyp. Brønnen som ligger nærmest skolen, helseposten og huset hvor Agnes bor leverer nok vann til å drive motoriserte solarelektrisk drevne pumper. Kirkens Nødhjelp holder på å bygge dette vannsystemet og installerer håndpumper i de andre tre brønnene.

I månedene før vi begynte å bore etter vann arbeidet vår lokale partner 4CCP med å mobilisere landsbybefolkningen, danne komiteer, lære opp medlemmene i komiteene og å sette i gang prosedyren for at vannkomiteene legalt kunne anerkjennes hos de lokale vannmyndighetene.

Foto 1. Agnes Paulos i Manguri landsby i Tanzania. Hun ble selve symbolet på TV-aksjonen 2014. Kirkens Nødhjelp og partner 4CCP borer en brønn i hennes landsby som skal blir utstyrt med solardreven vannpumpe, vanntårn og enkelt fordelingssystem (Kilde: Kirkens Nødhjelp).

Kirkens Nødhjelp bygger nye vannforsyningsanlegg og rehabiliterer vannsystemer som er ødelagt og ikke reparert på grunn av mangel på vedlikehold av det tekniske utstyret eller naturkatastrofer. Rural Water Supply Network (RWSN, 2009) leverer et eksempel på størrelsesorden på rehabiliteringsbehov. RWSN beregnet, med data fra 21 land i Afrika sør for Sahara, at om lag 36 % av håndpumpene i disse landene er ut av drift. I Kordofan i Sudan består TV-aksjonsprosjektet i å rehabilitere borede brønner, reparere håndpumper, installere noen få solar-elektrisk drevne pumper, samt å arbeide med lokalbefolkning og vannkomiteer.

I noen land eller geografiske områder hvor vi arbeider, som for eksempel i Haiti og Pakistan, skyldes ødeleggelsene til dels katastrofer som oversvømmelser, jordskred og virvelstorm. I disse områdene bygger eller rehabiliterer Kirkens Nødhjelp infrastruktur på en måte som gjør at denne blir mer motstandsdyktig mot de

mest vanlige naturkatastrofene. I Sindh-provinsen i Pakistan installerer vi for eksempel håndpumper på en 30 til 120 cm høy plattform på grunn av fare for oversvømmelse i regntiden.

Mange av vannsystemene fungerer ikke på grunn av manglende vedlikehold. Dette kan ha flere årsaker. For eksempel hender det at reservedeler til pumpeutstyr kun kan kjøpes i forretninger langt borte. Det kan mangle håndverkere som har kunnskap om å reparere pumper. I noen tilfeller bidrar ikke brukerne av vanninfrastrukturen finansielt til drift og vedlikehold av utstyr. I noen av komiteene som har ansvar for drift og vedlikehold finnes det ikke gode nok rutiner blant de frivillige medlemmene. Atter andre steder har ikke vannmyndighetene nok ressurser til å utføre arbeidet de blir pålagt, for å nevne noen viktige årsaker. Kirkens Nødhjelp legger stor vekt på å tilrettelegge alle forhold til at vannsystemene blir bærekraftige over sin tekniske levetid, og leverer tjenestene de er bygget

Foto 2. Kirkens Nødhjelps installerte denne sugehåndpumpen på en rund 60 cm høy plattform for å forhindre at oversvømmels vann kan trenge inn i brønnen. Foto ble tatt i Naushera Feroz District, Sindh-provinsen, Pakistan. (Kilde: Manfred Arlt).

for. For å oppnå dette arbeider vi sammen med og i rammene til retningslinjer fra relevante vannmyndigheter. Det mest utbredte systemet for drift og vedlikehold av brønner med håndpumper eller motorisert pumpe (og andre vannsystemer) er at vannkonsumentene betaler for "tjenesten" for å få tilgang til vann fra et system. Vannkonsumentene i en landsby velger for eksempel en komité som skal kreve inn penger, forvalte pengene og bruke disse til drift og vedlikehold av teknisk utstyr. En sentral del av Kirkens Nødhjelps arbeid er derfor å mobilisere lokalbefolkningen, å kartlegge deres behov for vann og deres vilje til å forvalte et vannsystem, samt å organisere og lære opp vannkomiteer. I Angola driver Kirkens Nødhjelps fem partnere kampanjer for at lokalbefolkningen skal bygge og bruke toaletter, samt at det velges en vann- og sanitærkomité som må ha like mange kvinner som menn.

For vedlikehold og reparasjon av teknisk vannutstyr trengs fagfolk og tilgang til reservedeler. For å forbedre disse faktorene innretter for eksempel Kirkens Nødhjelp i Etiopia et system i hvert av de 10 distriktene hvor våre partnere arbeider, slik at vannkomiteene kan kjøpe reservedeler. I Sør-Sudan driver Kirkens Nødhjelp opplæring av pumpemekanikere på distriktsnivå for å bedre tilgangen til kvalifiserte håndverkere.

TV-aksjonspengene skal brukes i tidsrommet 2015 til 2019, og skal resultere i at minst en million mennesker får varig tilgang til rent drikkevann. Programmene har begynt for fullt og skal lykkes med dette.

Referanser

Rural Water Supply Network (RWSN), 2009. Myths of the Rural Water Supply Sector., (4), p.7.